

UNIVERSITATEA DE VEST
"VASILE GOLDIȘ"
din ARAD

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ КАФЕДРА КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА
ТА ПОРІВНЯЛЬНОГО ПРАВОЗНАВСТВА
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВИ І ПРАВА КРАЇН ЄВРОПИ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ПРАВОСУДДЯ
АСОЦІАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО ОСВІТНЬОГО
ТА НАУКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ УНІВЕРСИТЕТУ ІМ. В. ГОЛДІША
(М. АРАД, РУМУНІЯ)**

Освіта та наука в умовах війни: конституційно-правові стандарти та сучасні українські реалії

Матеріали міжнародного круглого столу

22 вересня 2022 р.

Ужгород • 2022

К 65 Освіта та наука в умовах війни: конституційно-правові стандарти та сучасні українські реалії: матеріали міжнародного круглого столу, м. Ужгород, 22 вересня 2022 р. Ужгород: Ужгородський національний університет, 2022. – 164 с.

ISBN 978-617-8046-00-2

У збірнику представлено стислий виклад доповідей і повідомлень, поданих на міжнародний круглий стіл «Освіта та наука в умовах війни: конституційно-правові стандарти та сучасні українські реалії» від 22 вересня 2022 р.

ISBN 978-617-8046-00-2

© ДВНЗ «Ужгородський
національний університет, 2022

Васильчук Лариса Богданівна

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри конституційного права та
порівняльного правознавства
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м. Ужгород, Україна

ГЕНЕЗА БЕЗПЕЧНОГО ДЛЯ ЖИТТЯ І ЗДОРОВ'Я ОСІБ НАВКОЛИШНЬО-ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК СТАЛИЙ ПРИНЦИП ТА НЕВІДЧУЖНЕ ПРАВО ЛЮДИНИ

Чисте довкілля має важливе значення для здоров'я та благополуччя людини. У той же час місцеве середовище також може бути джерелом шкідливих факторів – зокрема, забруднення повітря, небезпечні хімічні речовини тощо. На здоров'я громадян також негативно впливає зміна клімату через спеку, повені та трансформації, викликані значні поширення хвороб. На вищому рівні зміна клімату, втрата біорізноманіття та деградація земель також можуть вплинути на добробут людей, ставлячи під загрозу надання екосистемних послуг, таких як доступ до прісної води та виробництво їжі тощо.

На даний час близько 155 держав визнають право своїх громадян на життя в здоровому середовищі через національне законодавство або міжнародні угоди, такі як Загальна декларація прав людини, Віденська декларація, Стокгольмська декларація тощо. Однак, незважаючи на ці заходи захисту, за оцінками

Всесвітньої організації охорони здоров'я, 23% всіх смертей пов'язані з «екологічними ризиками», такими як забруднення повітря, забруднення води та згубний хімічний вплив [1]. Такі статистичні дані є наслідковою реакцією прийняття Радою ООН в недавньому часі Резолюції, яка підтверджує зобов'язання держав захищати права людини, зокрема шляхом *вжиття більш рішучих заходів щодо екологічних проблем* [2].

Резолюцією визнається, що право на чисте, здорове та стале довкілля є правом людини, яке тісно пов'язане з іншими правами та чинним міжнародним правом. А сприяння правам людини на чисте, здорове та стале довкілля вимагає повного виконання багатосторонніх екологічних угод відповідно до принципів міжнародного екологічного права [2].

ГА ООН прийняла резолюцію 28 липня 2022 року зареєстрованим голосуванням 161 голосом «за» та нульовим голосом «проти». Вісім держав-членів – Білорусь, Камбоджа, Китай, Ефіопія, Іран, Киргизстан, Російська Федерація та Сирія – утрималися. Спочатку запропонована Коста-Ріко, Мальдівами, Марокко, Словенією та Швейцарією, а згодом її співавторами стали понад 100 країн, серед яких і Україна. Резолюція ГА ООН базується на подібному тексті, ухваленому Радою ООН з прав людини у жовтні 2021 року, що стало *першим офіційним визнанням на глобальному рівні права на чисте, здорове та стале довкілля*.

Наведемо наступні ключові проблеми, які підтверджують дійсність та істинність того факту, що здорове довкілля має визнаватися за основоположне людське право:

- *Знищення диких просторів сприяє виникненню зоонозних інфекцій.* Трансформація цільового призначення земель задля побудови простору для будинків, підприємств і промислових споруд посилила контакт людей з дикою природою та створила можливості для поширення патогенів від диких тварин до людей. За приблизними підрахунками, 60 відсотків інфекцій людини походять від тварин. За даними Міжурядової науково-політичної платформи з питань біорізноманіття та екосистемних послуг, «вважається, що у ссавців і водоплавних птахів все ще існує близько 1,7 мільйона неідентифікованих вірусів які, як відомо, заражають людей. Будь-яке з них може стати наступною «хворобою Х» — потенційно навіть більш руйнівною та смертоносною, ніж COVID-19» [3];

- *забруднення повітря погіршує якість здоров'я та скорочує тривалість життя.* У всьому світі дев'ять із десяти людей дихають нечистим повітрям, завдаючи шкоди своєму здоров'ю та скорочуючи тривалість життя. Щороку близько семи мільйонів людей помирають від хвороб та інфекцій, пов'язаних із забрудненням повітря, що більш ніж у п'ять разів перевищує кількість людей, які гинуть у дорожньо-транспортних пригодах.

Вплив забруднювачів також може впливати на мозок, спричиняючи затримку розвитку, проблеми з поведінкою та навіть нижчий IQ у дітей. У людей похилого віку шкідливі речовини пов'язані з хворобами Альцгеймера та Паркінсона;

- *Втрата біорізноманіття знижує поживну цінність їжі та зменшує обсяг і ефективність ліків.* На сьогодні майже кожна третя людина страждає від недоїдання в тій чи іншій формі, а значна частина населення світу страждає від захворювань, пов'язаних з харчуванням, такими як хвороби серця, діабет та рак [4];

- *Забруднення загрожує мільярдам людей у всьому світі.* Багато проблем зі здоров'ям виникають через забруднення та ідею про те, що відходи можна «викидати», хоча насправді значна їх частина залишається в екосистемах, впливаючи як на довкілля, так і на здоров'я людини;

- *Зміна клімату створює додаткові ризики для здоров'я та безпеки.* Останнє десятиліття було найспекотнішим в історії людства, і ми вже відчуваємо наслідки зміни клімату, коли лісові пожежі, повені та урагани стають регулярними подіями, які загрожують життю, засобам існування та продовольчій безпеці. Зміна клімату також впливає на виживання мікробів, сприяючи поширенню вірусів. Згідно зі статтею, наведеною вище, «пандемії, ймовірно, траплятимуться частіше, поширюватимуться швидше,

матимуть більший економічний вплив і згубніший вплив на людей» [3].

Відтак, як бачимо питання із гарантування безпечного для життя та здоров'я осіб навколишньо-природного середовища є як ніколи актуальним та на часі. Останнє несе в собі все цінніше та змістовне наповнення людських якостей та безумовне має бути закріплено як на міжнародному, так фі на національному рівні – основоположним правом людини.

Література:

1. Healthy environments for healthier populations: why do they matter, and what can we do? World Health Organization. URL: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/325877/WHO-CED-PHE-DO-19.01-eng.pdf?ua=1> (дата звернення:10.09.2022 р.).
2. The human right to a clean, healthy and sustainable environment : draft resolution. URL: file:///C:/Users/UzhNU/Downloads/A_76_L.75-EN.pdf (дата звернення:10.09.2022 р.).
3. Josef Settele, Sandra Díaz and Eduardo Brondizio and Dr. Peter Daszak. COVID-19 Stimulus Measures Must Save Lives, Protect Livelihoods, and Safeguard Nature to Reduce the Risk of Future

Pandemics. URL: <https://ipbes.net/covid19stimulus> (дата звернення: 10.09.2022 р.).

4. A healthy diet sustainably produced: information sheet. URL: <https://www.who.int/publications/i/item/WHO-NMH-NHD-18.12> (дата звернення: 10.09.2022 р.).

ЗМІСТ

- ✓ **Elżbieta Żywucka – Kozłowska** – The right to education in time of war 12-20;
- ✓ **Orlov V.A.** - Die rolle der lokalen selbstverwaltungsorgane bei der gewährleistung der öffentlichen ordnung während des krieges 21-30;
- ✓ **Бисага Ю.М.** – Сучасні принципові засади конституціоналізму 31-33;
- ✓ **Берч В.В.** – Виклики судової системи та громадянського суспільства у зв'язку із набуттям Україною статусу кандидата на вступ до ЄС 34-36;
- ✓ **Богінч О.Л.** – Наука в умовах війни: конституційно-правові стандарти та сучасні українські реалії 37-43;
- ✓ **Васильчук Л.Б.** - Генеза безпечного для життя і здоров'я осіб навколишньо-природного середовища як сталий принцип та невідчужне право людини 44-49;
- ✓ **Гарагонич О.В.** – Щодо ролі економіко-правових знань громадян для відбудови України 50-53;
- ✓ **Деревянко Б.В.** - Про фінансову дискримінацію педагогічних та наукових співробітників в Україні 54-62;
- ✓ **Заборовський В.В.** – Деякі проблемні питання формування системи підвищення кваліфікації українських адвокатів 63-68;
- ✓ **Камінська Н.В.** – Інтеграція України до європейського дослідницького простору: ключові засади і перспективи 69-74;
- ✓ **Кармаза О.О.** – Засади забезпечення народного волевиявлення в умовах дії правового режиму воєнного стану на території України та після його припинення 75-80;

- ✓ **Коваленко Л.П., Коваленко Б.В.** – Управління системою суб'єктів протидії злочинності в умовах воєнного стану 81-86;
- ✓ **Козадаєв В.С.** - Принципи цивільного права та загальні засади цивільного законодавства: теоретичні підходи та правове регулювання 87-97;
- ✓ **Макарчук В.В.** - Класифікація адміністративних процедур при реалізації державної політики у сфері національної безпеки і оборони 98-103;
- ✓ **Маруховська-Картунова О.О.** – Роль конфліктології у формуванні етноконфліктологічних компетентностей студентів у контексті «концепції забезпечення національної системи стійкості» 104-111;
- ✓ **Мельничук О.Ф.** - Конституційно-правове забезпечення права на освіту в умовах війни 112-118;
- ✓ **Мулик А.К.** – Види комплаєнсу в сфері банківської діяльності 119-126;
- ✓ **Пархоменко Н.М.** – Академічна наука в умовах війни 127-133;
- ✓ **Продан В.І.** – Адаптація освітньої політики до надзвичайних умов сьогодення 134-141;
- ✓ **Токунова А.В., Бай О.С.** Повага бізнесу до прав людини як частина таксономії сталого інвестування ес: значення для України 142-148;
- ✓ **Шуліка В.І.** – Особливості управління пенітенціарними установами Англії, Північної Ірландії, Шотландії та Уельсу (порівняльна характеристика) 149 -158.